

Filosofiecafé Lochem

Kunnen we leven zonder vrije wil?

“De wetten van de natuur begeleiden hem die toestemt, terwijl ze de onwillige meesleuren.”

Seneca

De vraag naar het al dan niet bestaan van de vrije wil is al eeuwenoud, maar nog steeds een van de grote vragen in het hedendaags filosofisch debat. Deze vraag hangt samen met een andere telkens weer actuele vraag: de vraag naar de menselijke geest. Wie zijn we eigenlijk? En kunnen we daar iets aan doen?

Het idee van de vrije wil – dat we ons leven naar eigen keuze inrichten – staat al eeuwenlang tegenover het determinisme, het idee dat alles vastligt.

In een door oorzaak en gevolg gedetermineerd universum lijkt geen ware keuzevrijheid te kunnen bestaan. De mens wordt gedetermineerd door natuurwetten, God, biologie, genen en ons onderbewuste. De hedendaagse neurowetenschap voegt daar nog de werking van de hersenen aan toe. Wanneer we onze geest op een materialistische manier begrijpen dan *zijn* wij onze hersenen. De werking van die hersenen lijkt vervolgens geen werkelijke invloed over te laten voor bewuste vrije processen.

Maar hoe zit het dan met verantwoordelijkheid en schuld? Als we niet werkelijk vrij zijn en onze keuzes zijn gedetermineerd, dan kunnen we er ook niks aan doen....

En is het eigenlijk wel zo erg om geen vrije wil te hebben.....

Bart van Haaster is filosoof, trainer en mediator.

Hij doceert filosofie aan een middelbare school en geeft cursussen aan het Hovo

Tijd: Vrijdag 26 november 2010, 20.00 uur

Plaats: Café-Rest.Scholten, Bierstraat Lochem.

Entree: € 10,-

Kaarten: Vanaf 13 november bij Boekhandel Lovink, Markt in Lochem.